

AZ EURÓPAI KÖZPONTI BANK VÉLEMÉNYE

(2014. június 23.)

a felelős hitelezési követelményekről

(CON/2014/44)

Bevezetés és jogalap

2014. május 28-án az Európai Központi Bank (EKB) a fogyasztói hitelügyletek során megengedett jövedelemarányos törlesztőrészlet-mutató és a hitelfedezeti arány mértékének felső határát megállapító rendelettervezetről (a továbbiakban: rendelettervezet) szóló vélemény alkotására kapott felkérést a Magyar Nemzeti Banktól (MNB).

Az EKB véleményalkotásra szolgáló hatásköre az Európai Unió működéséről szóló szerződés 127. cikkének (4) bekezdésén és 282. cikkének (5) bekezdésén, valamint a 98/415/EK tanácsi határozat¹ 2. cikke (1) bekezdésének hatodik francia bekezdésein alapul, mivel a rendelettervezet a pénzügyintézetekre vonatkozó, a pénzügyintézetek és pénzügyi piacok stabilitását lényegesen befolyásoló szabályokkal kapcsolatos rendelkezéseket tartalmaz. Az Európai Központi Bank eljárási szabályzatának 17.5. cikke első mondatával összhangban a Kormányzótanács fogadta el ezt a véleményt.

1. A rendelettervezet célja

- 1.1. Ezt a tárgykört jelenleg a magyar jogban a 361/2009² Kormányrendelet szabályozza (a továbbiakban: a Kormányrendelet). A magyar Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének 2013. október 1-ével az MNB-be történt beolvasztásának eredményeképpen az MNB vált nem csupán a makroprudenciális politika megállapításáért, de a teljes pénzügyi piac mikroprudenciális felügyeletért is felelős hatósággá. Az ezen tárgykör szabályozására vonatkozó hatáskör megszerzésére tekintettel az MNB új rendelkezéseket határozott meg a Kormányrendelet alapján.
- 1.2. A rendelettervezet célja a) a fogyasztói eladósodás csökkentése a túlzott hitelnövekedés megelőzésével, és ezáltal b) az azon esetleges rendszerkockázat csökkentése, amely az ingatlanbefektetések és a fogyasztói hitel vonatkozásában a devizahitelezésből eredhet, következőképp hozzájárulva a pénzügyi rendszer átfogó stabilitásához. Az indoklás értelmében a rendelettervezet nem eredményezné a hitelezés túlzott visszaszorulását, ugyanakkor a jövőben

¹ A Tanács 98/415/EK határozata (1998. június 29.) a nemzeti hatóságoknak az Európai Központi Bankkal a jogszabálytervezetéről folytatott konzultációjáról (HL L 189., 1998.7.3., 42. o.).

² Lásd a körültekintő lakossági hitelezés feltételeiről és a hitelképesség vizsgálatáról szóló 361/2009. (XII.30.) Kormányrendeletet, közzétéve a 169/2009-es *Magyar Közlönyben*. Mivel az EKB-val nem konzultáltak erről a Kormányrendeletéről, így annak nem volt lehetősége a Kormányrendelet rendelkezéseivel kapcsolatos vélemény elfogadására.

hozzájárulna a nem teljesítő hitelek állománya felhalmozódásának visszaszorításához, miközben hozzájárulna a fenntartható növekedés támogatásához. A rendelettervezet valamennyi, Magyarország területén megkötött fogyasztói hitelszerződésre alkalmazandó lesz. Ennek következtében a rendelettervezet hatálya valamennyi, Magyarországon működő hitelintézetre, külföldi fióktelepre és lízing társaságra, valamint hiteligénylő fogyasztóra kiterjed. Az új rendelkezések várhatóan 2014. szeptember 15-én lépnek hatályba.

1.3. A Kormányrendelet rendelkezéseire építve az MNB a megengedett jövedelemarányos törlesztőrészlet-mutató és a hitelfedezeti arány mértékének naprakésszé és egyértelműbbé tételéről, valamint kiigazításáról döntött. A rendelettervezet a hitelező által igényelt kölcsön visszafizetésére vonatkozó képessége átfogó vizsgálatára vonatkozó szabályokat határoz meg, és felső korlátokat állapít meg a jövedelemarányos törlesztőrészlet-mutató és a hitelfedezeti arány mértéke vonatkozásában a fogyasztók hitelképességének és az árfolyam- és kamatváltozásokból eredő kedvezőtlen sokkoknak való ellenálló képességének megállapítása érdekében.

1.4. A rendelettervezet által bevezetett főbb változások az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- a) A jövedelemarányos törlesztőrészlet-mutató tekintetében a rendelettervezet felső korlátokat állapít meg, amelyek a fogyasztói eladósodottság mértékének korlátozását célozzák. Ezek a felső korlátok valamennyi hitelre vonatkoznak (jelzáloghitelek, fogyasztói hitelek, pénzügyi lízingek). A jelenleg irányadó szabályokkal ellentétben a jövedelemarányos törlesztőrészlet-mutató a fogyasztó igazolt jövedelmének és valamennyi fennálló adósságának figyelembevételével kerül meghatározásra. Ennek megfelelően ez a mutató kedvezőbb lesz a magasabb jövedelemmel rendelkező fogyasztók számára.
- b) A hitelfedezeti arány mértékére vonatkozó korlátok kizárólag az ingatlanra alapított jelzáloghitelekre és a gépjárművásárlásra nyújtott hitelekre vonatkoznak.

A jövedelemarányos törlesztőrészlet-mutató és a hitelfedezeti arány mértékének felső korlátját megállapító szabályok az euróban denominált hitelek vonatkozásában szigorúbbak lesznek, mint a forintalapú hitelek vonatkozásában, és még szigorúbbak minden egyéb, a forinttól vagy az eurótól eltérő pénznemben denominált hitel vonatkozásában.

2. Általános észrevételek

2.1. Az EKB már számos alkalommal hangsúlyozta a devizahitelezéssel kapcsolatos kockázatokat³. Az ilyen hitelezés számos közép- és kelet európai tagállamban jelentős kockázatot jelent a pénzügyi stabilitásra nézve, különösen így van ez Magyarországon⁴, ahol a devizakölcsönök aránya az Unóban az egyik legmagasabb.

³ Lásd az EKB „Financial Stability Review” elnevezésű kiadványait, amelyek rendelkezésre állnak a honlapján: www.ecb.europa.eu.

⁴ Lásd a CON/2010/62, a CON/2011/87 és a CON/2012/27 EKB véleményeket. Az EKB valamennyi véleménye közzétételre kerül az EKB honlapján: www.ecb.europa.eu.

- 2.2. Az elmúlt években számos európai ország olyan makroprudenciális politikát vezetett be, amely célja a devizahitelezéssel kapcsolatos kockázatok csökkentése. Különösképpen olyan rendelkezéseket fogadtak el, amelyek erősítik a pénzügyi rendszer ellenálló képességét, és amelyek alacsony kamatozású környezetben megelőzik, illetve csökkentik a lakáspiachoz és a háztartások eladósodottságához kapcsolódó kockázatok továbbnövekedését⁵.
- 2.3. Pénzügyi stabilitási szempontból az EKB üdvözlí és támogatja a rendeletervezetben foglalt intézkedéseket, mivel azok a felelős hitelezés és hitelfelvétel támogatását, a piaci fegyelem érvényesítését és a hitelintézetek tevékenysége átláthatóságának fokozását célozzák.
- 2.4. 2011 szeptemberében az Európai Rendszerkockázati Testület (ERKT) ajánlást⁶ bocsátott ki a tagállamok számára a túlzott devizahitelezéshez társuló pénzügyi kockázatok kezelésére irányuló makroprudenciális politika hatékonyságának erősítése érdekében. Ezen ajánlás Unió-szerte történő alkalmazása szükséges a szabályozói arbitrázsban való részvételre ösztönzés csökkentése, és annak költségesebbé tétele érdekében.⁷ Az EKB azt tanácsolta a magyar hatóságok számára a 2014-es Konvergenciajelentésében⁸, hogy „a pénzügyi szektorra vonatkozó politikának annak biztosítását kell megcélozniuk, hogy a pénzügyi szektor erőteljes módon hozzájáruljon a gazdasági növekedéshez, mindeközben megelőzve a jövőbeni túlzott hitelkiáramlást. A devizahitelek magas arányával együtt járó, a pénzügyi stabilitásra gyakorolt lehetséges kockázatok lehető legkisebbre szorítása érdekében Magyarország számára a devizahitelezés vonatkozásában szükséges az ERKT ajánlásának teljes alkalmazása, amely tekintetében Magyarországot annak nagy részben megfelelőként értékelte az ERKT 2013 novemberében.”
- 2.5. Az EKB ezen felül ajánlja, hogy az MNB legyen tekintettel a közelmúltban elfogadott 2014/17/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvre⁹, amely a felelős hitelezést és hitelfelvétel népszerűsítését célozza, és biztosítja, hogy a hitelfelvevőknek a számukra megfizethető hiteleket kínálják fel, ezáltal csökkentve az ingatlanok elárverezésének szükségességét. A 2014/14/EU irányelv nemzeti jogba történő átültetését 2016. március 21-ig be kell fejezni, erre tekintettel jelenleg nincs a rendeletervezet rendelkezéseinek az irányelv rendelkezéseivel való összhangba hozatalára vonatkozó kötelezettség. A 2014/17/EU irányelv a fogyasztók hitelképességének vizsgálatára¹⁰, az ingatlanok értébecslésére¹¹ és a devizahitelek¹² vonatkozó rendelkezéseket határoz meg, és lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy további szabályokat vezessenek be a devizahitelek vonatkozásában, feltéve hogy azokak nincs visszaható hatálya. Az MNB számára javasolt, hogy

5 Lásd a CON/2011/58, a CON/2011/74, a CON/2012/102 és a CON/2013/33 véleményeket.

6 Lásd az Európai Rendszerkockázati Testület ERKT/2011/1 (2011. szeptember 21.) ajánlását a devizahitelezésről (HL C 342., 2011.11.22, 1. o.).

7 Lásd a CON/2011/58 véleményt.

8 Lásd az EKB 2014 júniusi Konvergenciajelentését, különösen pedig annak 5.5. fejezetét amely a magyar gazdasági konvergencia vizsgálatára vonatkozik.

9 Az Európai Parlament és a Tanács 2014/17/EU irányelve (2014. február 4.) a lakóingatlanokhoz kapcsolódó fogyasztói hitelmegállapodásokról, valamint a 2008/48/EK és a 2013/36/EU irányelv és az 1093/2010/EU rendelet módosításáról (HL L 60., 2014.02.28., 34. o.).

10 Lásd a 2014/17/EK irányelv 18. cikkét.

11 Lásd a 2014/17/EK irányelv 19. cikkét.

12 Lásd a 2014/17/EK irányelv 23. cikkét.

fontolja meg azt, hogy a hitelfedezeti arány mértékére vonatkozó, a rendelettervezetben foglalt rendelkezések teljes mértékben megfelelően rendezik-e a 2014/17/EU irányelvben foglalt követelményeket.

- 2.6. A rendelettervezet átfedésben van a Kormányrendelet rendelkezéseivel. Mint arra az EKB már korábban rámutatott¹³, és amint arra az indoklás is hivatkozik, a rendelettervezet nem helyezheti hatályon kívül a Kormányrendeletet. Mivel a jövedelemarányos törlesztőrészlet-mutató és a hitelfedezeti arány mértékének szabályozása jelenleg az MNB elnökének hatáskörébe esik, az EKB ismételtlen fel kívánja hívni a magyar hatóságok figyelmét az érintett jogterületre vonatkozó szabályozás megkettőződésének elkerülése érdekében a Kormányrendelet vonatkozó rendelkezései hatályon kívül helyezésének a szükségességére, összhangban a magyar jogalkotásra vonatkozó eljárási szabályokkal.

3. Különös észrevételek

- 3.1. Mindazon esetekben, amikor a jövedelem és a hitel devizaneme nem azonos, az EKB üdvözli a jövedelemarányos törlesztőrészlet-mutatóra és a hitelfedezeti arány mértékére vonatkozó szigorúbb, a lehetséges devizakockázatokat is figyelembe vevő korlátokat. Ugyanakkor a szabályozói keretrendszer tovább módosítható lenne annak érdekében, hogy a hitelintézetek számára ösztönzőket nyújtsanak a hazai devizanemben ugyanazon célokból történő hitelezésre, mint amelyekre a devizahiteleket nyújtják. A fedezettel nem rendelkező hitelfelvevők számára nyújtott magas szintű devizahitelek jelentős sérülékenységet jelenthetnek a tagállamok számára, mivel az ilyen hitelek a bankrendszer árfolyamkockázatnak való közvetlen kitettséget hitelkockázattá alakítják át, és a gazdaságot közvetlen makro-finanszírozási kockázatnak teszik ki. Továbbmenve, a devizaadósság magas szintje korlátozhatja a monetáris politika mozgásterét és hatékonyságát. Általános alapelvként a döntéshozók ösztönözve vannak arra, hogy a devizahitelezés visszaszorítása érdekében egy olyan átfogó működési környezetet alakítsanak ki, amely mind a hitelezők, mind pedig a hitelfelvevők részéről ösztönözi a felelős és kellő tájékozottságon alapuló döntéshozatalt.
- 3.2. Az EKB üdvözli a mennyiségi korlátok bevezetését, különösen pedig a jövedelemarányos törlesztőrészlet-mutatóra vonatkozó felső korlátokat, mivel azoknak hozzá kellene járulnia a hitelintézetek hitelezési gyakorlata megerősítéséhez, mindemellett biztosítva a fogyasztók hitelképessége értékelésének egységességét. Az EKB egyetért a jövedelemarányos törlesztőrészlet-mutató és a hitelfedezeti arány mértékének állandó figyelemmel kísérésre és aktualizálására vonatkozó, MNB-nek az indoklásban foglalt észrevételeivel, és javasolja ezen mutatók

¹³ Lásd a CON/2014/15 vélemény 2. bekezdését.

ECB-PUBLIC

megfelelőségének hatástanulmány által történő átfogó vizsgálatát, valamint azok rendszeres felülvizsgálatát a makrogazdasági és pénzügyi feltételek változásából eredő hatások figyelembevétele érdekében.

Ezt a véleményt közzéteszik az EKB honlapján.

Kelt Frankfurt am Mainban, 2014. június 23-án.

[aláírás]

az EKB elnöke

Mario DRAGHI